

Kolonievogels in Twente in 2021

Peter van den Akker

In dit artikel wederom de jaarlijkse aandacht voor het wel en wee van onze kolonievogels; hoe is het hen in 2021 vergaan? Heeft de Oeverwaluw het aantal uit haar topjaar 2020 kunnen vasthouden? Heeft het lichte herstel van de Blauwe Reiger zich voortgezet? En heeft de Kokmeeuw haar kleine aantal in stand kunnen houden? Ook in 2021 had de kartering last van de beperkingen als gevolg van Corona, maar toch hebben we ondanks enkele gaten in de resultaten weer een vrij compleet overzicht verkregen. Ik wens u veel leesplezier en bedank alle tellers voor hun inspanningen.

Blauwe Reiger (132)

Het getelde aantal paren zakte van 167 naar 132 paartjes, dus geen verder herstel na dat in 2020. Twee kolonies werden niet geteld maar dit heeft maar beperkt effect op het totaal. Voor de kolonie op het Hulsbeek moest een nieuwe teller worden gezocht en deze is gelukkig gevonden in de persoon van Robert Blanke. De belangrijkste oorzaak voor schommelingen in de aantallen is het weer in de winter voorafgaand aan een broedseizoen. Zo moet de daling naar 132 paar zijn veroorzaakt door de winterse periode tussen 6 en 15 februari 2021 met soms strenge vorst en een flink sneeuwdek. Hierdoor moeten onze Blauwe Reigers een kleine 2 weken last hebben gehad van een voedseltekort. Met uitzondering van de kolonies Lonnekermeer, Witte veen en Buurserbeek namen de aantallen af. In 2021 werden geen nieuwe kolonies ontdekt. Maar toch herhaal ik mijn oproep om nieuwe kolonies op te sporen; ziet u in het voorjaar een groep Blauwe Reigers ergens in een weiland staan, luister dan eens in deze omgeving of u de rauwe koloniegeluiden van Blauwe Reigers kunt horen!

Naam kolonie	2017	2018	2019	2020	2021
Begraafplaats Almelo	6	0	n.g.	0	0
Rogmanspark Almelo		10	n.g.	20	12
Beeklustpark Almelo		8	n.g.	7	10
Mekkelhorst, Weerselo	5	7	4	4	3
Schapendijk, Wierden	11	9	1	0	Verlaten
Breeriet, Delden	32	29	26	33	21
Lonnekermeer, Hengelo	19	11	13	12	15
Singraven, Denekamp	41	34+3	13	24	24
Weldam, Goor	7	6	4	7	3

Oude Rijssenseweg, Markelo				3	n.g.
Groot Boerman, Markvelde	ng	4	5	0	2
Witte Veen, Buurse	ng	13	17	13	15
Waterwingebied Enschede	10	7	5	7	2
Buuserbeek, Buurse	8	6	8	8	10
Hulsbeek, Oldenzaal	5	3	4	4	n.g.
De Poppe, De Lutte	4	2	4	6	4
Voordesdijk, Markelo	0	0	n.g.	12	8
Hagveldsweg, Fleringen	0	1	1	1	0
Reintsweg, Enterbroek	7	6	6	2	0
UT, Enschede	4	0	0	4	3
Totaal		159	159	111	167
				132	

Kokmeeuw (31 paar)

Met de Kokmeeuw gaat het al jaren slecht in Twente, maar dit zien we niet alleen bij ons maar in heel Nederland en dan zowel in het binnenland als langs de kust. In 2021 was in 2 gebieden nog een beperkt aantal vogels aanwezig; namelijk 26 paar in de Engbertsdijksvenen en 5 paar in het Haaksbergerveen. In 2020 waren in beide gebieden nog 90 paartjes aanwezig. Het is niet duidelijk of er ook jongen zijn uitgevlogen.

Kleine Mantelmeeuw (1 paar)

In de kolonie op een bedrijfshal op het industrieterrein Dollegoor te Almelo waren tijdens 3 bezoeken tussen half april en half juni steeds vogels aanwezig. Omdat er gedurende het gehele broedseizoen aan de dakbedekking van het pand werd gewerkt is er waarschijnlijk niet gebreed. Voor zover kon worden gezien is minimaal één paartje overgegaan tot nestbouw en hierop zat op sommige momenten tijdens de eerste twee bezoeken een vogel in broedhouding. Tijdens het laatste bezoek werd bij het nest geen activiteit meer gezien. Het maximum aantal van 15 paartjes werd half juni geteld. Toen waren ook 2 paartjes Zilvermeeuw en 1 subadulte Geelpootmeeuw in de kolonie aanwezig. Hopelijk kunnen de mantelmeeuwen vanaf volgend seizoen weer ongestoord broeden en dan wordt het spannend om te zien of er ook andere soorten meeuwen tussen broeden.

Roek (1380 paar)

De Roek nam iets in aantal af; namelijk van 1520 in 2020 naar 1380 paartjes. De afname kwam met name voor rekening van de kolonies in West-Twente (Almelo en Wierden). De meeste kolonies bevinden zich in parken en stadsranden van Almelo,

Wierden, Enschede, Losser en Haaksbergen. De verspreiding van de kolonies wordt bepaald door het voedselaanbod en voor Roeken is dat te vinden in open agrarische gebieden in de beekdalen van Dinkel, Buurserbeek/Schipbeek, Regge en Bornsche beek. Op de stuwwallen van Oldenzaal en Ootmarssum ontbreken kolonies. De soort neemt bij ons vanaf ongeveer 2000 geleidelijk af volgt daarmee keurig de landelijke trend. De huidige populatie bedraagt nog ongeveer 50% van het maximum dat in 1998 werd geteld (bijna 2800 paartjes).

De kolonies kunnen het beste een aantal malen worden geteld, waarbij het hoogste aantal kan worden aangehouden. Ook kleine nesten waar nog aan wordt gebouwd kunnen worden meegeteld, paartjes stelen veelvuldig takken van elkaar waardoor er uiteindelijk geen oude en ongebruikte nesten in de kolonies aanwezig zijn.

Gebied	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Wierden	186	152	108	145	146	100
Almelo	916	722	777	392	633	497
Losser	202	248	259	246	253	303
Hengelo	57	54	54	49	42	43
Enschede	274	283	286	223	237	227
Haaksbergen	138	145	169	n.g.	132	128
Denekamp	26	37	57	18	31	33
Vriezenveen	26	24	14	12	37	38
Markelo						2
Totaal	1884	1738	1724	1100	1520	1380

Oeverzwaluw (551 paar)

De Oeverzwaluw deed het in 2020 uitzonderlijk goed in Twente met 999 paartjes. Maar helaas kelderde het aantal in 2021 terug naar 551 paartjes maar dat is voor Twente nog steeds een respectabel aantal! Het aantal kolonies groeide van 7 naar 10. De daling zagen we vooral in de drie grote kolonies op de zandwinplassen Oelemars, Domelaar en Rutbekerveld. Ondanks deze daling is de Twentse trend nog wel een toename (zie figuur 1). Het jaarlijkse aantal broedparen wordt met name bepaald door de neerslagsituatie in het overwinteringsgebied de Sahelzone. Als het in de Sahel een natte winter is overleven meer van onze broedvogels en keren er meer terug om te broeden.

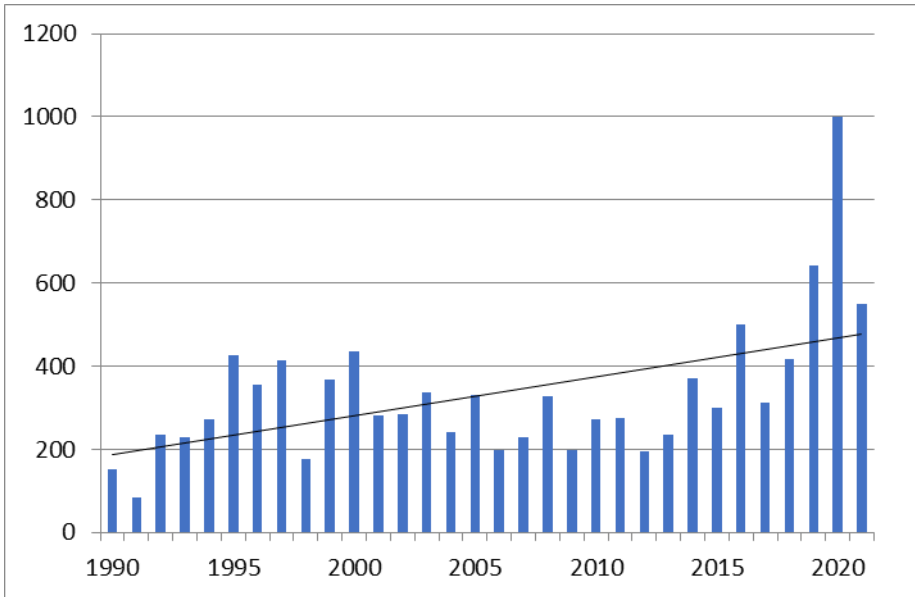
Ondanks de afname in de belangrijkste kolonies broedden toch de meeste Oeverzwaluwen op zandwinplassen (71%). Op de Oelemars hadden de zwaluwen

weer voorkeur voor het zanddepot (130 paar) boven de kunstwand (34 paar). In totaal 87 paartjes broedden in 3 kunstwanden (16%):

- Dannenkamp Hoge Hexel (48 paar),
- Industrierterrein Vriezenveen langs N36 (5 paar),
- Oelemars (34 paartjes van de 164 zaten in de kunstwand).

De 2 wanden op het industrierterrein langs de N36 bij Vriezenveen zijn geadopteerd door het KNNV Vriezenveen. De wanden zijn onkruidvrij gemaakt en gevuld met zand. Deze actie had direct succes met 5 paartjes in 2021!

Kolonie	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Balderhaar, Kloosterhaar						10
Oelemars, Losser	217	122	200	433	384	164
Omleidingskanaal	0	0	0	0	7	0
Domelaar-zuid	61	81	50	45	203	60
N36 Vriezenveen						5
Zandwinning Vriezenveen	0	14	0	20	27	40
RBT Bornerbroek	0	0	0	0	74	26
Rutbekerveld	60	40	100	75	260	150
Twentekanaal, Markelo	59	9	2	3	0	0
Dannenkamp, Hoge Hexel	60	46	27	52	44	48
Veldzichtweg Haaksbergen	43	25	1	9	0	15
Zoomweg Haaksbergen				1	0	33
Badweg, Boekelo			38	3	0	n.g.
Totaal	503	298	418	641	999	551

Figuur 1. Aantalsontwikkeling van de Oeverzwaluw in Twente met trendlijn in de periode 1990 - 2021

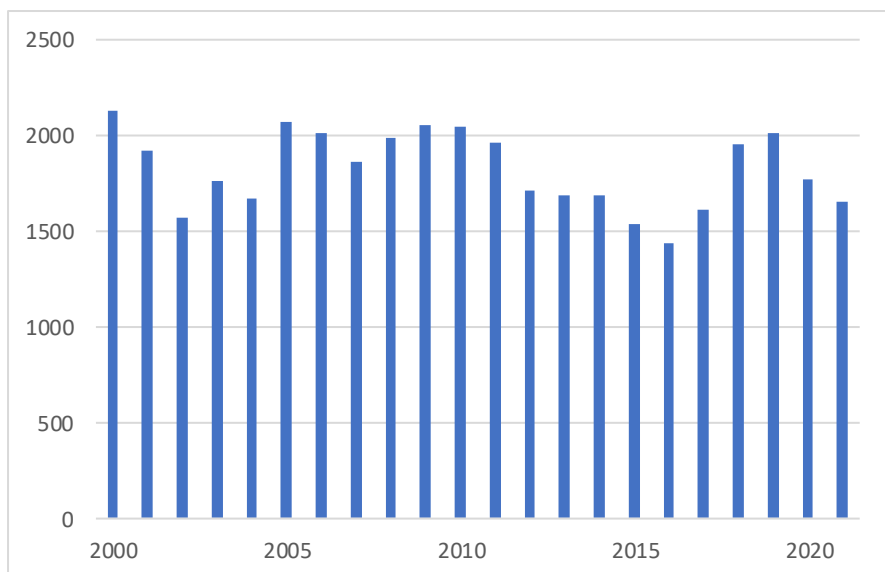
Huiszwaluw (2017 paar)

Het aantal getelde Huiszwaluwen in Twente steeg licht ten opzichte van 2020 (van 1872 naar 2017 paar), maar in 2020 werden in NO-Twente in verband met Corona niet alle kolonies geteld. Het aantal getelde Huiszwaluwen vanaf 2000 in Twente schommelt tussen 1800 en 2500 paartjes. In figuur 2 is de schommeling van de aantallen in beeld gebracht voor NO-Twente omdat in dit gebied de jaarlijkse telinspanningen redelijk constant was. De laatste 2 jaren nemen de aantallen af ten opzichte van de laatste piek in 2019. De populatie in NO-Twente wordt heel zorgvuldig en compleet gevolgd door inzet van de Natuur- en Vogelwerkgroep “De Grutto”, VWG Losser en Heemkunde Ootmarsum en Denekamp. De steekproef in West en Zuid-Twente is veel kleiner en daardoor minder nauwkeurig. Als u in deze delen van Twente een kolonie ontdekt die u wilt tellen, schroom niet en neem contact met ondergetekende op!!

Landelijk nemen de aantallen sinds de eeuwwisseling toe (Sovonrapport 2020/02). De grootste kolonie in Twente werd gemeld uit Hellendoorn; hier telde Albert Stevens op een recent gebouwde boerderij 107 bezette nesten. Het wordt spannend om te zien hoeveel Huiszwaluwen hier de komende jaren gaan broeden omdat het bedrijf is gestopt en er bijna geen koeien meer in de stal staan. Dit moet

effect op het voedselaanbod hebben. Het gaat hier om een open stal met ventilatiedoeken. Bij dit soort stallen broeden de Huiszwaluwen op de bedieningsstangen en kastjes. Nadeel is dat bij gebruik van de ventilatie soms nesten verloren gaan. Er zijn werkgroepen die daarom kunstnesten of plankjes onder de nesten plaatsen.

Gebied	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
NO- Twente	1599	1497	1666	1975	2049	1583	1650
West-Twente	119	150	168	175	145	199	293
Zuid - Twente	128	114	77	78	43	90	67
Totaal	1846	1761	1911	2228	2237	1872	2017

Figuur 2. Aantalsontwikkeling Huiszwaluw in NO-Twente in de periode 2000 - 2021

Wilt u ook meetellen?

Ik bedank nogmaals alle kolonievogeltellers voor hun bijdrage aan het project! Heel verheugend blijft dat steeds meer tellers hun gegevens direct na de tellingen op de portal invoeren waardoor de compleetheid van de tellingen veel beter is te borgen. Bent u nog geen kolonieteller maar wilt u graag meetellen, laat mij dit dan weten. Dan probeer ik u te koppelen aan een bestaande kolonie en/of teller.

Peter van den Akker, Districtscoördinator Twente (Lsb.Twente@sovon.nl of akkervanden@yahoo.com)